JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kauppinen, Anneli

Title: Suunvuoro [pääkirjoitus], Virittäjä

Year: 2009

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Kotikielen Seura, 2009

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Kauppinen, A. (2009). Suunvuoro [pääkirjoitus], Virittäjä. Virittäjä. https://journal.fi/virittaja/article/view/4181

SUUNVUORO

AILAn maailmankonferenssissa Essenissä viime elokuussa oli myös oppimista käsittelevä keskustelunanalyyttinen työpaja. Suomesta oli mukana Arja Piirainen-Marsh, jonka aiheena oli videopelitilanne. Esitys perustui osin Liisa Tainion kanssa tehtyyn tutkimukseen, ja molemmat ovat tutkineet myös tavallisen luokkahuoneen vuorovaikutusta. Työpajassa kehkeytyi varsin tiukka keskustelu siitä, mitä oppimisesta voi päätellä keskustelunalyysin tulosten perusteella. Osa kuulijoista oli tottunut lähestymään oppimisprosessia psykologian lähtökohdista kehitetyillä metodeilla.

Tämän numeron artikkeleissa tarkastellaan kognitiivisen lingvistiikan ja keskustelunanalyysin välisiä yhteyksiä. Asetelma on hieman samanlainen kuin edellä mainitussa keskustelussa, mutta analyyttisempi. Marja Etelämäen, Ilona Herlinin, Minna Jaakolan, Eeva-Leena Seppäsen ja Laura Visapään artikkeleissa liu'utaan hienovaraisesti vuorovaikutuksen kielestä ajatteluun. Keskustelunanalyysissa mainittu merkityksistä neuvotteleminen tulkitaan kognition näkökulmasta niin, että puhujat käsitteistävät asiaintilat yhdessä. Nähdäkseni on kysymys tapahtumasta, jota voidaan pitää oppimisena.

Kognitiivisessa psykologiassa puhutaan nykyisin paljon yhteisestä ymmärryksestä ja siihen liittyvästä kollaboratiivisesta oppimisesta. Tämä oppimisen näkökulma avaa metodisia ja teoreettisia näköaloja myös ryhmässä työskentelemisen toimintamalleihin, jotka ovat yhteiskunnan arkea.

Perustutkimus näyttää toisen alan tutkijasta joskus hyttysten kuurnitsemiselta, mutta tämänkin numeron artikkelit osoittavat, miten kieliopin yksityiskohtaisen tarkastelun avulla päästään käsiksi ajattelun ja tilanteisen vuorovaikutuksen ilmenemismuotoihin. Artikkelit avaavat pienten sanojen olemusta niin vuorovaikutuksen kuin kieliopillistumisenkin näkökulmasta. Autenttisen keskusteluaineiston analyysin tärkeimpiä anteja suomen kielen tutkimukselle onkin ollut kieliopin kuvauksen uudistuminen.

Miten kieliopin tutkimus koituisi opetuksen tueksi? Kysymys on yleistajuistamisesta, mutta asioiden lapsellistamista se ei saa olla, vaan tiedon tulisi avata relevantteja yhteyksiä siihen todellisuuteen, jossa oppilaat elävät. Dynaaminen käsitys kieliopista, kieliopin kategorioiden sumearajaisuuden tunnustaminen sekä tilanne- ja genrekohtaisen vaihtelun tiedostaminen ovat opetuksenkin kehittämisen kannalta arvokasta tietoa.

Kieliopin kouluopetuksen vaiheilla häilyy toissijaisuuden haamu, kielellinen ja kulttuurinen alemmuudentunne. Kieliopin opettamisen motivaatioksihan keksitään yleensä lähinnä vieraan kielen opetuksen palveleminen. On kiinnostavaa, että suomen opettaminen vieraskielisille on lisännyt kielioppitiedon arvoa. Kun omaa äidinkieltä tarkastellaan toisten kielten rinnalla, niin että sen erityispiirteet erottuvat ja tulevat kiinnostaviksi, haamun uhka hälvenee. Vertaileva kieliopin opetus tarjoaisi identiteettiä ja itsetuntoa rakentavia mahdollisuuksia niillekin oppilaille, joiden kielivaranto on erilainen kuin opettajan. ■

ANNELI KAUPPINEN